

L'EVOLUCIÓ DE L'ECONOMIA VALENCIANA DES DE L'ESCLAT DE LA CRISI DE LA COVID-19

Via *Noves estratègies
per a la **via valenciana***

V Congrés d'Economia Valenciana

Comunitat Valenciana 2030

Ivie

**GENERALITAT
VALENCIANA**

L'EVOLUCIÓ DE L'ECONOMIA VALENCIANA DES DE L'ESCLAT DE LA CRISI DE LA COVID-19

L'objectiu d'aquest informe és realitzar un balanç de l'evolució de l'economia valenciana des de l'esclat de la crisi de la COVID-19 fins a juny de 2023. El període analitzat està marcat per l'impacte de dues crisis: la de la pandèmia i la de la guerra d'Ucraïna-Rússia. L'informe analitza l'impacte de ambdues crisis en diversos aspectes de l'economia valenciana, com el seu nivell d'activitat, mercat de treball, sector exterior, preus, competitivitat, demografia empresarial, finances públiques, etc.

A manera de conclusió, els principals missatges a destacar són els següents:

- La Comunitat Valenciana ha recuperat en el primer trimestre de 2023 el PIB real d'abans de la pandèmia, sent el nivell de juny de 2023 un 0,3% superior al de 2019.
- El PIB per càpita de la Comunitat Valenciana de juny de 2023 és quasi un 15% més baix que el d'Espanya, havent-se ampliat la diferència quasi 2 pp des de 2019. És important advertir que aquesta divergència no es deu a un menor creixement del PIB, sinó a un major augment de la població.
- El mercat de treball valencià s'ha mostrat més dinàmic que el nacional en aquests tres anys i mig, amb un major augment de l'ocupació/afiliació. No obstant això, continuem amb una taxa d'atur que supera la mitjana nacional.
- També s'ha produït un major dinamisme empresarial, amb un augment del cens d'empreses des de 2019 superior al d'Espanya (3% vs. 2%).
- El sector exterior de l'economia valenciana ha crescut amb menys força que el nacional en termes d'exportacions de béns. No obstant això, la Comunitat Valenciana ha regis-

trat un augment superior a la mitjana nacional en nombre d'empreses exportadores.

- Un tret molt positiu a destacar és la capacitat que ha mostrat l'economia valenciana per a atraure inversió directa estrangera (IDE), no sols en 2022, sinó amb més intensitat encara en el primer semestre de 2023. D'aquesta manera, cada vegada la Comunitat Valenciana té més pes en la IDE total d'Espanya.
- Si bé l'economia valenciana té uns costos laborals mitjans inferiors a la mitjana nacional, aquest avantatge queda anul·lat per la seua menor productivitat. Així, el cost laboral per unitat de valor afegit, que en 2019 era un 1% inferior al d'Espanya, en 2023 és quasi un 2% superior, per la qual cosa ha perdut competitivitat. El repte, per tant, és tancar la bretxa de productivitat, que s'ha ampliat del 6,9% en 2019 al 10,1% el juny de 2023.
- La Comunitat Valenciana té un repte molt important que afrontar i que és un llast per a donar suport a les polítiques de desenvolupament regional: el seu elevat dèficit i endeutament públic. Sense una reforma del sistema de finançament autonòmic es posa molt costa amunt garantir l'estat del benestar i fer costat al teixit productiu.
- L'objectiu per als pròxims anys ha de ser reduir la bretxa que ens separa de la renda per habitant d'Espanya, la qual cosa exigeix disminuir la diferència del 10% que ens separa en termes de productivitat. Augmentar l'esforç inversor en els determinants de la productivitat (actius tics, R+D, intangibles) i augmentar el pes dels sectors que aporten més valor afegit per treballador (estretament vinculats a l'economia del coneixement) són les vies per a convergir a les regions més riques i productives.

Síntesi de resultats agrupats per camps temàtics:

ACTIVITAT

1. En el primer trimestre de 2023 l'economia valenciana ha recuperat el PIB real anterior a la pandèmia, és a dir, el del quart trimestre de 2019. Amb dades anuals, el PIB de juny de 2023 (l'aconseguit en els últims 4 trimestres) és un 0,3% superior al de 2019, sent aquest augment dues dècimes superior al d'Espanya¹.

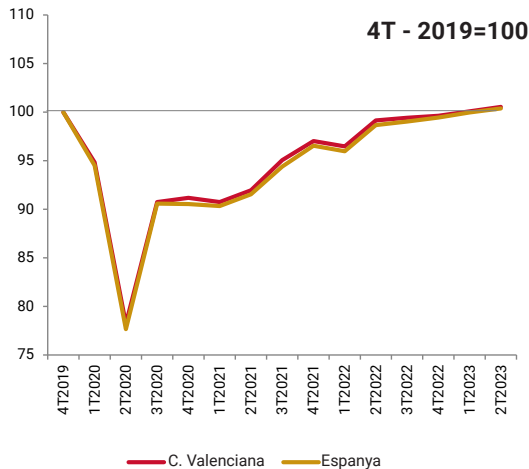
2. Si bé el PIB ha augmentat més en la Comunitat Valenciana que a Espanya, el creixement més gran de la població explica que el PIB per càpita valencià haja caigut un 4,6% de 2019 a juny de 2023, sent aquesta caiguda superior a la d'Espanya (-2,5%). D'aquesta manera, s'ha ampliat del 13% al 14,8% el bretxa que ens separa de la mitjana nacional en renda per habitant.

MERCAT DE TREBALL

3. El número d'ocupats (a temps complet) de la Comunitat Valenciana es va reduir un 3,8% en 2020, acusant en molta menor mesura l'impacte de la pandèmia en comparació amb l'enfonsament del VAB per les mesures implementades per a donar suport a l'ocupació (com els ERTO). La recuperació a l'any següent no va ser suficient per a tornar al nivell pre-COVID-19, ja que la xifra d'ocupats (a temps complet) de 2021 és un 1,4% inferior a la de 2019, sent aquesta pèrdua una mica menor a la patida pel mercat nacional (-1,8%). Si bé encara no es disposa d'informació del número d'ocupats (a temps complet) per a 2022, és d'esperar que haja continuat creixent, a la vista de l'evolució de l'afiliació. Amb dades d'ocupats EPA (que no són equivalents a temps complet), la xifra del segon trimestre de 2023 és un 6,4% superior a la de l'últim trimestre de 2019, sent el creixement quasi un punt major a Espanya (5,5%).

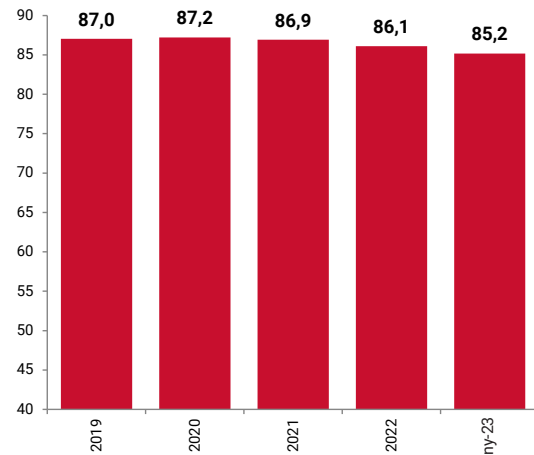
¹ Les dades de PIB que manegem no tenen en compte la revisió a l'alça que va fer l'INE per a Espanya en 2021 i 2022, ja que encara no es disposa de la mateixa revisió per a les CC. AA. Per a Espanya, i amb aquestes dades revisades, Espanya ha recuperat en 2022 el PIB real de 2019.

Evolució del PIB trimestral de la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

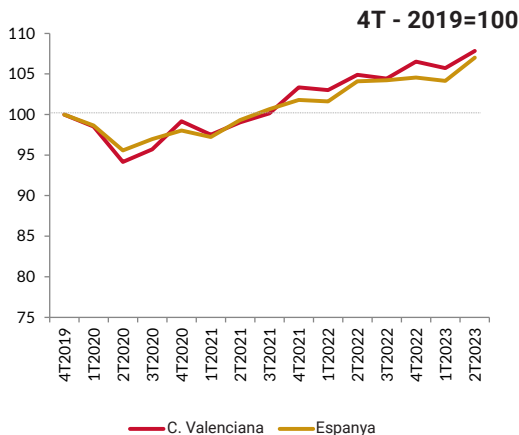
Font: INE (CRE), AIReF i elaboració pròpia.

PIB per càpita de la Comunitat Valenciana en relació amb Espanya, 2019 - juny 2023 (Espanya=100)

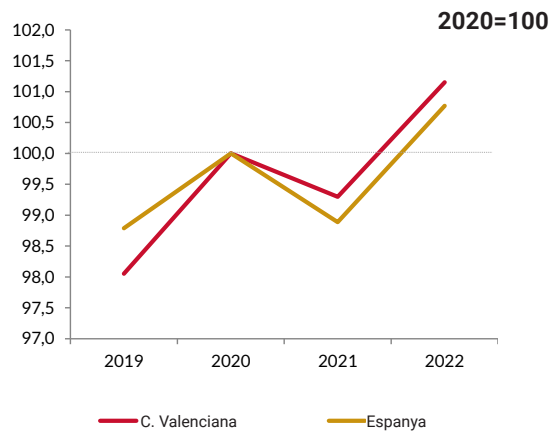
* La dada de juny 2023 correspon a la suma dels últims 4 trimestres.
Font: INE (Comptabilitat nacional d'Espanya [CNE], Comptabilitat regional d'Espanya [CRE], Xifres de població), AIReF i elaboració pròpia.

Evolució de les afiliacions a la Seguretat Social en la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (Afiliats en alta laboral) i elaboració pròpia.

Nombre d'empreses actives en la Comunitat Valenciana i Espanya, 2019-2022

Font: INE (DIRCE) i elaboració pròpia.

4. El nombre d'afiliats a la Seguretat Social en la Comunitat Valenciana ha recuperat per complet el nivell d'abans de la crisi sanitària i se situa el juny de 2023 un 7,8% per damunt del valor de finals de 2019. Aquesta recuperació ha tingut un ritme una mica major que el registrat a Espanya, ja que al llarg d'aquests anys el nombre d'afiliats en l'àmbit nacional acumula un creixement del 7,0%. En xifres absolutes, el nombre d'afiliats de juny de 2023 és 152.021 superior al d'abans de la pandèmia, aconseguint-se un rècord històric de 2.093.909.

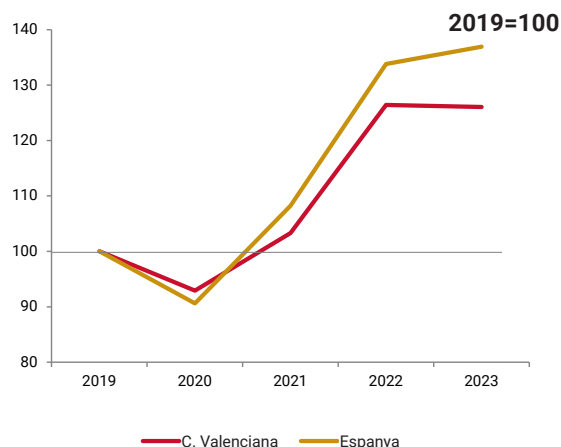
5. En paral·lel a la creació d'ocupació, també s'ha reduït el nombre d'aturats. Així, amb data de juny de 2023 hi ha un 11,1% menys d'aturats registrats en la Comunitat Valenciana dels quals hi havia a l'inici de la pandèmia el febrer de 2020, sent aquesta caiguda menor a la qual ha tingut lloc a Espanya (-17,2%). El juny de 2023 hi havia 325.577 aturats registrats en la Comunitat Valenciana, el 12,1% del total d'Espanya.

6. La Comunitat Valenciana presenta una taxa d'atur del 12,2% en el segon trimestre de 2023, 1,9 pp inferior als nivells pre-pandèmia, i 4,5 pp per davall de la taxa d'atur de l'inici de la COVID-19 (16,7% en el segon trimestre de 2020). Es manté com la sisena regió amb major taxa d'atur i per damunt del nivell d'Espanya (11,6%).

DEMOGRAFIA EMPRESARIAL

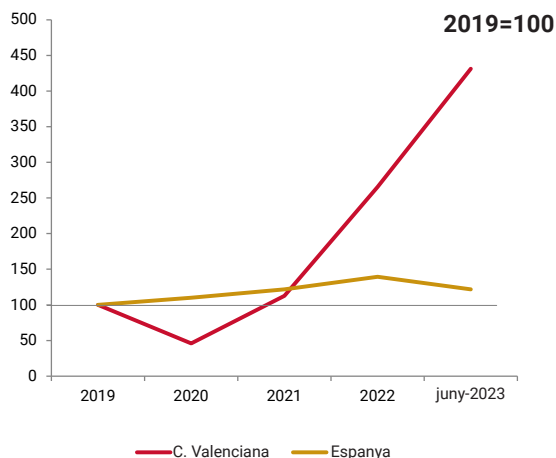
7. La Comunitat Valenciana té un 3,2% més d'empreses en 2022 en comparació a les existents a principi de 2020, per damunt del 0,8% de creixement del teixit empresarial espanyol. A més, el teixit productiu de la Comunitat Valenciana es va reduir un 0,7% a l'inici de la crisi sanitària de la COVID-19, sent aquesta caiguda inferior a l'1,1% que va tindre lloc a Espanya de 2020 a 2021.

Exportacions de la Comunitat Valenciana i Espanya, 2019 - 2023

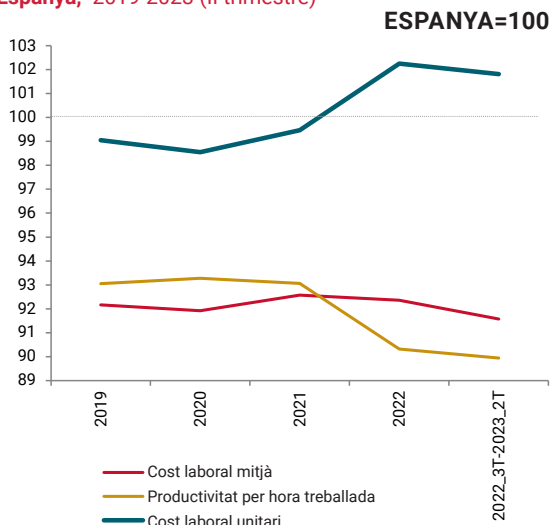
* La dada per a 2023 és l'acumulat de juliol de 2022 a juny de 2023
Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme (Datacomex) i elaboració pròpia.

Inversió directa estrangera (IDE) en la Comunitat Valenciana i Espanya, 2019 - 2023

* La dada per a 2023 és l'acumulat de juliol de 2022 a juny de 2023
Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme (DataInxvex) i elaboració pròpia.

Cost laboral unitari (real) de la Comunitat Valenciana i Espanya, 2019-2023 (II trimestre)

Font: INE (CRE, EPA, ETCL) i elaboració pròpia.

SECTOR EXTERIOR

8. Les exportacions acumulades en un any (fins a juny 2023) de la Comunitat Valenciana són un 26,1% superiors a les de l'any 2019, encara que han crescut menys en relació amb el 36,9% del conjunt d'Espanya. El superàvit de la seua balança comercial contrasta amb la posició deficitària d'Espanya.

9. El dinamisme del sector exterior valencià ha fet que el nombre d'empreses exportadores valencianes siga en 2022 superior al que hi havia abans de la pandèmia. En concret, és un 12,70% superior al de 2019, mentre que a Espanya s'ha reduït en un 9,45%. D'aquesta manera, ha augmentat el pes de les empreses exportadores valencianes en el total nacional, passant d'un 11,3% en 2019 a un 14,1% en 2022.

10. La Comunitat Valenciana presenta una gran capacitat d'atracció d'inversió directa estrangera. Així, la que ha captat en l'últim any (de juliol 2022 a juny 2023, 3.323 milions d'euros) multiplica per 4,3 la de 2019. Només en el primer semestre de 2023 ja ha atret més inversió que en tot el 2022, i això que en aquest any la xifra va superar els 2.000 milions d'euros.

PREUS I COMPETITIVITAT

11. La taxa d'inflació en la Comunitat Valenciana, igual que la d'Espanya, va arribar a superar el 10% en diversos mesos de 2022. Des d'aleshores i fins a juny de 2023 ha estat caient, però ha tornat a repuntar en els últims mesos, encara que ja se situa per davall del 3%. No obstant això, la subjacent es manté en nivells elevats superiors al 6%.

12. L'economia valenciana presenta a mitjan 2023 uns costos laborals per unitat de valor afegit que són un 1,8% majors que la mitjana nacional, quan en 2019 eren un 1% inferiors. Aquesta pèrdua de competitivitat relativa s'ha ressentit a causa de l'ampliació de la bretxa que ens separa en productivitat. Així, si en 2019 la productivitat per hora treballada era en la Comunitat Valenciana un 6,9% inferior a la d'Espanya, el juny de 2023 és un 10,1% menor.

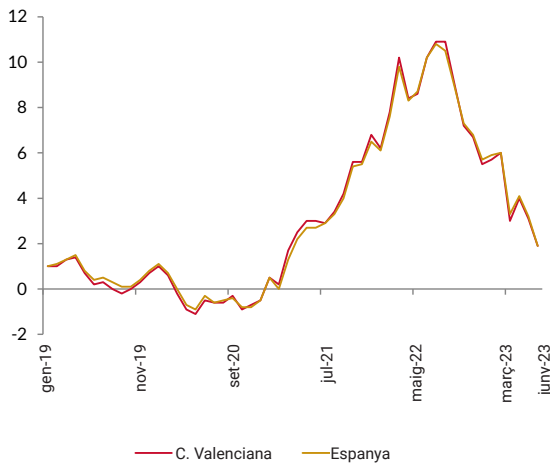
FINANCES PÚBLIQUES

13. La crisi de la COVID-19 no va suposar un canvi en la tendència decreixent del dèficit públic tant en la Comunitat Valenciana com a Espanya. De fet, el dèficit es va reduir 1 pp entre 2019 i 2021 en la Comunitat Valenciana, alguna cosa més que a Espanya (0,5 pp). No obstant això, les finances públiques valencianes s'han ressentit en 2022, aconseguint un dèficit del 3,1% del PIB, molt per damunt de l'1,1% d'Espanya. Fins a juny de 2023, el dèficit valencià és de l'1,39% del PIB, per damunt del 0,85% de mitjana de les regions espanyoles. La reducció del dèficit és un dels principals reptes als quals s'enfronta la Comunitat Valenciana, i això contribuiria la necessària reforma del sistema de finançament autonòmic.

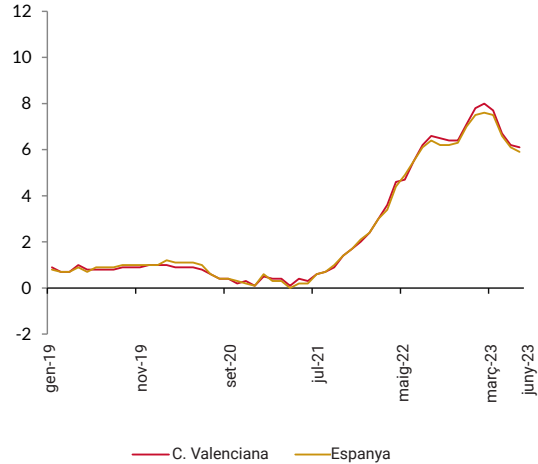
14. Després dels reptes que va suposar fer front a la COVID-19 en termes de deute públic, una vegada aconseguit el màxim el març de 2021, el deute públic com a percentatge del PIB ha anat disminuint en la Comunitat Valenciana i Espanya segons augmentava el PIB. Així i tot, a data juny de 2023 la ràtio és 1,6 pp més alta que a la fi de 2019 en l'economia valenciana, la qual cosa contrasta amb la caiguda de 0,5 pp d'Espanya. La ràtio deute/PIB valenciana és la més alta de les regions espanyoles, i quasi duplica la mitjana (43,5% vs. 23,2%).

Taxa d'inflació de l'Índex de Preus de Consum de la Comunitat Valenciana i Espanya, gener de 2019 a juny de 2023

a) Taxa d'inflació

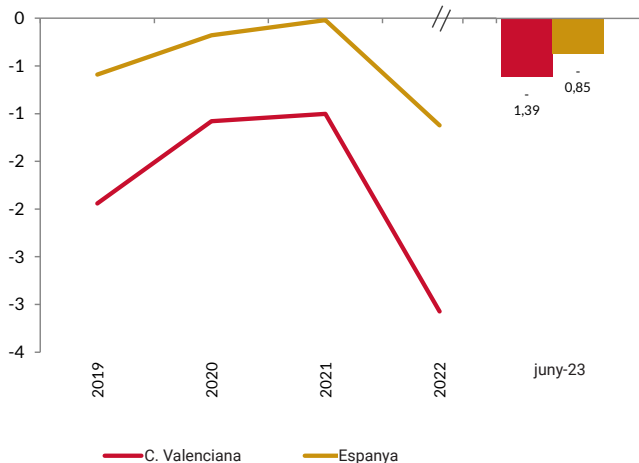

b) Taxa d'inflació subjacent

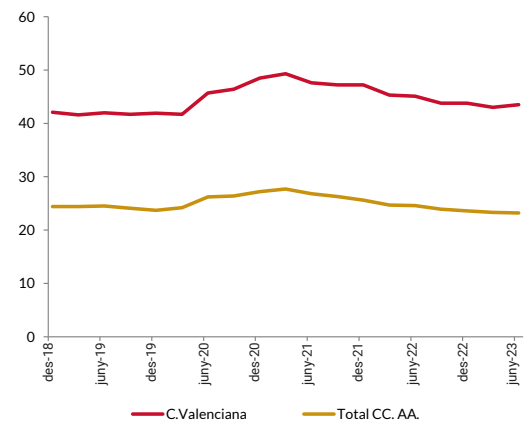
Font: INE (IPC) i elaboració pròpia.

Evolució del dèficit públic de la Comunitat Valenciana i Espanya (percentatge del PIB), 2019- juny 2023

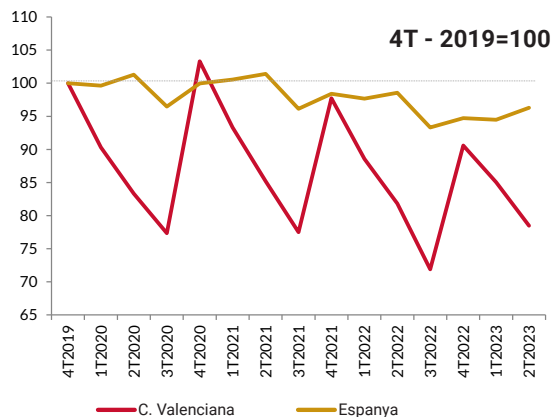
Font: IGAE i elaboració pròpia.

Evolució del deute segons el Protocol de Dèficit Excessiu (PDE) de la Comunitat Valenciana i el total de les comunitats autònomes (percentatge del PIB), desembre de 2018 - juny de 2023

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

Evolució dels afiliats en el sector primari de la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (Afiliats en alta laboral) i elaboració pròpia.

ANÀLISI DELS PRINCIPALS SECTORS D'ACTIVITAT

15. El sector primari de l'economia valenciana va demostrar el seu caràcter estratègic durant la pandèmia, amb un creixement del seu VAB del 6,2% de 2019 a 2021, 4 dècimes menys que el sector nacional. Aquest augment de l'activitat contrasta amb una pèrdua d'ús del 12,5% molt superior a la d'Espanya (-4,7%). En 2022, el VAB del sector en l'àmbit nacional (no hi ha dades per CC. AA.) va caure amb força (quasi un 20%) a conseqüència de l'augment dels costos de les matèries primeres i també de la caiguda de la producció (afectada per la sequera). **El nombre d'afiliats a la Seguretat Social del segon trimestre de 2023 és un 10,6% inferior al del mateix trimestre de 2019 en la Comunitat Valenciana, sent aquesta caiguda superior a la que ha patit el sector primari a escala nacional (-6,9%).**

16. L'impacte de la crisi de la COVID-19 en el sector industrial va ser intens com a mostra la caiguda del VAB del 12,7% en 2020 en la Comunitat Valenciana i del 13,1% a Espanya. Malgrat la recuperació de 2021, en aquest any el nivell estava quasi un 7% per davall del de 2019, sent la caiguda acumulada 2019-21 una mica major en el sector a escala nacional. En el cas de l'ocupació, va caure un 7% de 2019 a 2021, un poc més que a Espanya (-5,8%). **En termes d'afiliació a la Seguretat Social, la dada de juny de 2023 és un 5,3% superior al d'abans de la pandèmia, sent aquest augment superior al d'Espanya (3,1%).** En el cas de les empreses, la xifra de 2022 és un 3,9% inferior a la de 2019, sent aquesta pèrdua inferior a la mitjana nacional (-3,4%). Per tant, **la visió conjunta de tots aquests indicadors és un millor comportament de la indústria valenciana en comparació amb la nacional.**

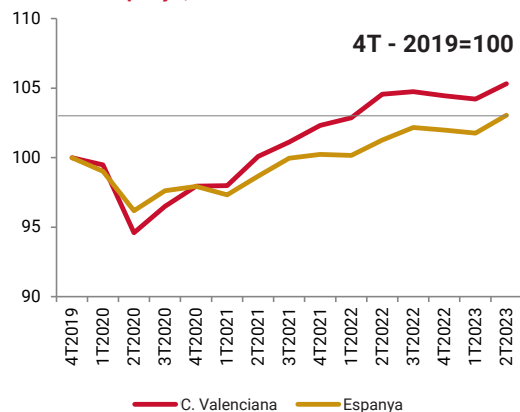
17. Amb la pandèmia, el sector valencià de la construcció ha continuat perdent pes de manera que en 2021 el seu VAB era un 16% inferior al de 2019. És una pèrdua similar a la que ha patit el sector en l'àmbit nacional. No va anar així en el cas de l'ocupació, que en 2021 era un 3,1% superior a la de 2019, sent aquest augment major al qual ha tingut lloc a escala nacional (1%). **Amb dades d'afiliació a la Seguretat Social, a mitjan 2023 hi ha un 13,8% més d'afiliats en la Comunitat Valenciana que a la fi de 2019, sent aquest creixement superior al nacional (10,6%).** Aquest creixement es repeteix en la demografia empresarial, ja que **la xifra d'empreses valencianes de la construcció és en 2022 un 2,6% superior a la de 2019, contrastant amb l'augment de només un 0,7% en l'àmbit nacional.** En el cas concret de la compravenda d'habitatges, el primer semestre de 2023 la Comunitat Valenciana va registrar una xifra un 32,2% superior a la registrada durant el primer semestre de 2019, sent aquest augment molt superior al d'Espanya (18,7%). En conseqüència, **igual que en la indústria, en els tres anys i mig analitzats, el sector de la construcció ha tingut una millor evolució en l'economia valenciana.**

18. L'impacte de la pandèmia en 2020 va ser molt intens en el sector serveis, i encara que en 2021 es va produir una clara recuperació, va anar de molta menys intensitat que la caiguda de 2020, per la qual cosa el VAB del sector valencià es va mantenir en 2021 un 5,3% per davall del de 2019. No obstant això, **l'impacte de la crisi va ser menor en relació amb l'evolució del sector en l'àmbit nacional,** que va experimentar una pèrdua acumulada del 6,2% de 2019 a 2021. En el cas de l'ocupació, en 2021 es va situar quasi en els nivells pre-pandèmia en el sector valencià, una dada positiva tenint en compte que a Espanya va ser un 1,3% inferior. **Amb dades més recents d'afiliació a la Seguretat Social, la xifra del segon trimestre de 2023 és un 10,7% superior a la del mateix trimestre de 2019, sent aquest augment superior al 8,5% d'Espanya.** D'aquesta manera, s'ha aconseguit un màxim històric d'1.575.084 afiliats amb data de juny de 2023 en el sector serveis valencians. En el cas del nombre d'empreses, la xifra de 2022 és un 3,8% superior a la de 2019, mostrant una mica més de dinamisme que a Espanya (+2,6%). Per tant, també en els serveis, la seua evolució des de 2019 ha sigut més positiva en l'economia valenciana.

19. En el sector turisme, l'impacte de la pandèmia va ser molt intens a conseqüència de les restriccions a la mobilitat de la població. Després d'aquest enfonsament, s'ha anat recuperant, més en termes de turistes que de pernотacions. Així, en el primer cas, entre gener i juny de 2023 la Comunitat Va-

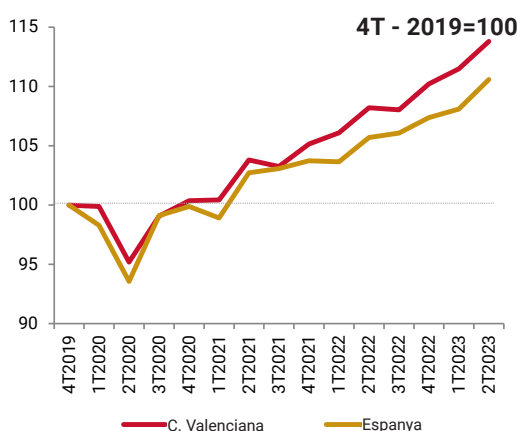
lenciana va rebre un 7,1% més de turistes que en els mateixos mesos de 2019, la qual cosa contrasta amb el descens experimentat a Espanya, que va rebre un 1,6% menys. En canvi, en el cas de les pernотacions, la xifra acumulada entre gener i juny de 2023 se situa un 2,3% per davall de la dels mateixos mesos de 2019, contrastant amb l'augment del 0,2% que va registrar Espanya.

Evolució dels afiliats en la indústria de la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

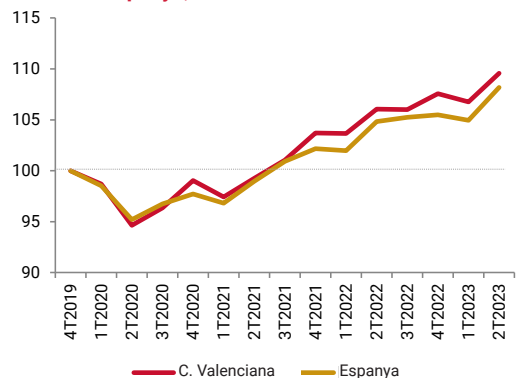
Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (Afiliats en alta laboral) i elaboració pròpia.

Evolució dels afiliats en la construcció de la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (Afiliats en alta laboral) i elaboració pròpia.

Evolució dels afiliats en els serveis de la Comunitat Valenciana i Espanya, 4T 2019 - 2T 2023

Font: Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (Afiliats en alta laboral) i elaboració pròpia.

EQUIP DEL PROJECTE

Joaquín Maudos (*Universitat de València i Ivie*)

Jimena Salamanca (*Universitat de València i Ivie*)

Ángel García (*Universitat de València i Ivie*)

EQUIP DE DISSENY I EDICIÓ

Maricruz Ballesteros (*Ivie*)

Belén Miravalles (*Ivie*)

Alicia Raya (*Ivie*)

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Ivie

